

literatura

LLUÍS BONADA

L'edició i estudi d'un diccionari inèdit ens acostava al català parlat per valencians i tortosins a inicis del XIX

La publicació i estudi d'un diccionari inèdit, d'autor desconegut, ofereix l'oportunitat de copsar el vocabulari usat per tortosins i valencians del nord de principis del segle XIX, ben representatiu de la societat agrària de l'època. La Biblioteca Sanchis Guarner de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i les Publicacions de l'Abadia de Montserrat han incorporat a la Biblioteca Sanchis Guarner un volum que reproduïx el diccionari, i inclou una detallada anàlisi lingüística, realitzada pel filòleg Josep Ribera Ribera (Ontinyent, Vall d'Albaida, 1965).

El títol del volum, *El diccionari inèdit de C.M.G. Una aproximació al valencià del segle XX*, fa referència al manuscrit, conservat a la Biblioteca de l'Ajuntament de València, *Voces castellanicas y su equivalencia en valenciano. Voces valencianas y su equivalencia en castellano*, datat el 1825 i signat per un autor que es va amagar sota les inicials C. M. G.

El diccionari aplega 5.258 entrades. 2.698 corresponen a la part valencià-castellà, i 2.560, a la part castellà-valen-

El diccionari ara editat ens permet viatjar a la Morella de principis del segle XIX, i les comarques del voltant.

cià. El gruix de les veus pertany, com és lògic, al lèxic general del català però un bon nombre de mots o variants i d'accepcions, al lèxic general valencià i, en menor nombre, al valencià septentrional i tortosí, fet que fa pensar que l'autor vivia a les comarques del bisbat de Tortosa.

Moltes d'aquestes veus apareixen registrades per primer cop en un diccionari valencià. Al segle XIX, recorda Josep Ribera, es va produir al País Valencià

una febre lexicogràfica sense precedents. Entre diccionaris i vocabularis n'apareixen divuit.

A banda de l'àmbit general de la llengua –la meitat de les veus– el camp semàntic més nombrós és l'agrari. Aquí és on hi ha més mots desapareguts o a punt de fer-ho. A continuació apareixen els de les professions i oficis; alimentació i gastronomia i els estris de la llar i mobiliari. Els més pobres són la nàutica, l'armament i les relacions de parentiu. Entremig, hi trobem el dret, els remeis, els jocs, l'anatomia, la religió, els vestits, la construcció, l'espai físic i el temps. Dins

del camp de les professions, hi té un pes important la indústria tèxtil i de confecció. I dins de la zoologia, l'ornitologia.

Els castellanismes recollits són exactament 88, un percentatge molt baix. Una part estan adaptats a la pronúncia i a la morfologia catalanes o valencianes-tortosines, com *abogat*, *monasteri* o *calitat*. Aquest percentatge tan baix indica, segons Josep Ribera, que la castellanització no era, a principis de XIX, tan acusada com pensàvem.